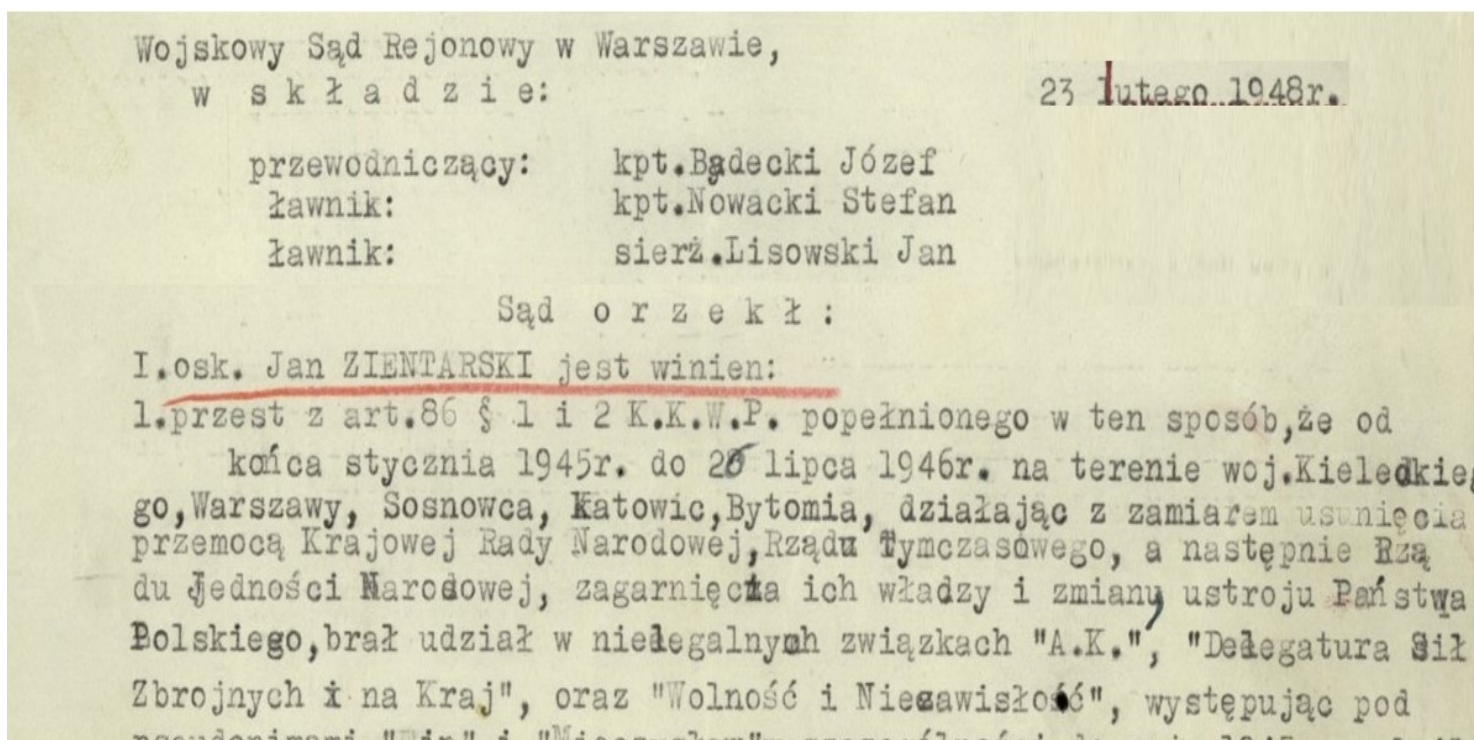

Przystanek historia

<https://przystanekhistoria.pl/pa2/tematy/legiony/76502,Calym-zyciem-za-Wolna-i-Niepodlegla.html>

BIOGRAM / BIOGRAFIA

Całym życiem za Wolną i Niepodległą

OKRES HISTORYCZNY

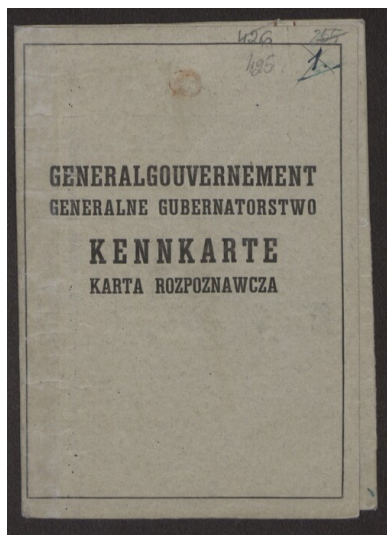
(1939-1945) II wojna światowa (1945-1948) Pierwsze lata Polski Ludowej (1948-1956) Stalinizm w Polsce

Autor: RYSZARD ŚMIETANKA-KRUSZELNICKI

27.11.2020

Priorytetem komunistycznego aparatu bezpieczeństwa w latach 1944-1956 było niszczenie struktur Polskiego Państwa Podziemnego oraz ludzi, którzy je tworzyli. Takich jak płk Jan Zientarski.

Komunistyczna indoktrynacja miała unicestwić mit i legendę Polski Walczącej. Tysiące zabitych, rozstrzelanych i uwięzionych na mocy wyroków komunistycznych sądów, wyobcowanie i zastraszanie środowisk niepodległościowych – to efekty totalitarnego terroru. Wielu prześladowanych nie traciło jednak wiary w lepszą przyszłość.

Okładka kennkarty niemieckiego, okupacyjnego Generalnego Gubernatorstwa, którą wykorzystywał pod fałszywymi danymi płk. Jan Zientarski. Z zasobu IPN

Strona ze zdjęciem kennkarty
wystawionej Pułkownikowi (tu
występującemu, i podpisanemu,
jako „Stanisław Zalesiński”). Z
zasobu IPN

The image shows a German 'Kennkarte' (ID card) with the following details:

- Header:** AMTLICHE VERMERKE UWAGI URZĘDOWE 430
- Section 1:** Dar Kennkarteninhaber wohnt in Warschau, Strasse Złotego 7. Kreis: Starostwo powiat. Dienstort: Piaseczko staszowa. Unterschrift der Meldbehörde: Podpis urzędu meldunkowego.
- Section 2:** ab 29. 10. 1944 in Mariowo, Strasse Chmiełko 11. Kreis: Starostwo powiat. Dienstort: Piaseczko staszowa. Unterschrift der Meldbehörde: Podpis urzędu meldunkowego.
- Section 3:** ab 17. Oktober 1944 in Kielce, Strasse Ost 31. Kreis: Starostwo powiat. Dienstort: Piaseczko staszowa. Unterschrift der Meldbehörde: Podpis urzędu meldunkowego.
- Section 4:** ab 8. 11. 1944 in Wehau/Loslau, Strasse Rittsch. 42. Kreis: Starostwo powiat. Dienstort: Piaseczko staszowa. Unterschrift der Meldbehörde: Podpis urzędu meldunkowego.

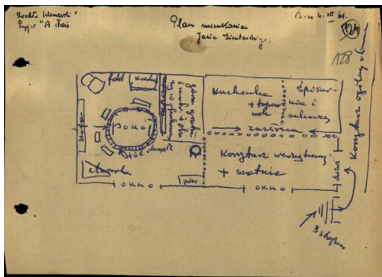
Dane meldunkowe w kennkarcie
płk. Jana Zientarskiego; okupacja
niemiecka Polski. Z zasobu IPN

Wśród osób przewodzących pokoleniu Polski
Walczącej godne miejsce zajął Komendant
Okręgu Radomsko-Kieleckiego AK płk Jan
Zientarski ps. „Ein”, „Liziński”, „Mieczysław” –
oficer WP, AK, DSZ, działacz budapeszteńskiej
grupy piłsudczyków, pierwszy szef Wydziału
Wojskowego Obozu Polski Walczącej.

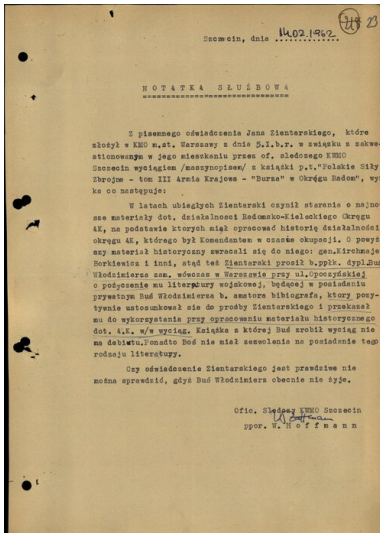
Walka o pamięć

Przełom nastąpił w 1956 r. Po nawiązaniu zerwanych kontaktów oraz zintegrowaniu rozbitych środowisk akowskich – w czym ogromną rolę odegrali cieszący się autorytetem dawni dowódcy – podjęto działania zmierzające do odkłamania zafałszowanej przez reżimowych indoktrynerów niedawnej przeszłości. Przez upamiętnienie miejsc walki i kaźni, rocznicowe nabożeństwa, wmurowywanie tablic pamiątkowych i ich uroczyste poświęcenie wyrażała się misja żołnierzy Armii Krajowej jako strażników pamięci o ideałach i wartościach Polskiego Państwa Podziemnego. Marzeniem ich było przekazanie akowskiego etosu następnym pokoleniom.

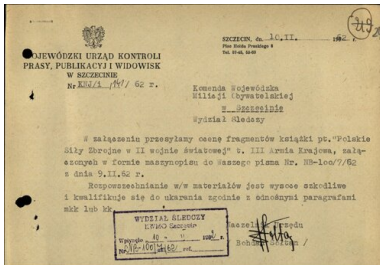
Marzenia się spełniły – mit i legenda Polski Walczącej żyły w kolejnych powojennych pokoleniach. Miały ogromny wpływ na kształtowanie się postawy ideowej i politycznej tysięcy działaczy opozycji, a kultywowanie tradycji niepodległościowej stało się normą w zachowaniu aktywnej części społeczeństwa polskiego. Wśród osób przewodzących pokoleniu Polski Walczącej godne miejsce zajął Komendant Okręgu Radomsko-Kieleckiego AK płk Jan Zientarski ps. „Ein”, „Liziński”, „Mieczysław”, oficer WP, AK, DSZ, działacz budapeszteńskiej grupy piłsudczyków, pierwszy szef Wydziału Wojskowego Obozu Polski Walczącej.

Plan mieszkania Jana Zientarskiego. Z jednego z donosów jednego z konfidentów UB/SB wokół Pułkownika. Z zasobu IPN

**Komuniści o zarekwirowanych u
płk. J. Zientarskiego materiałach
o dziejach AK w Okręgu
Radomsko-Kieleckim... Z zasobu
IPN**

**...i jeszcze cenzura PRL o tych
materiałach:
...Rozpowszechnianie... wysoce
szkodliwe i kwalifikuje się do
ukarania... Z zasobu IPN**

Strzelec, legionista, oficer Wojska Polskiego

Urodził się 24 października 1894 r. w Niegardowie (pow. miechowski) jako syn Jakuba i Zofii z domu Pytlińskiej. Po 1900 r. przeniósł się z rodzicami do Sosnowca. Egzamin maturalny zdał w Szkole Handlowej. Od

1910 r. działał w lokalnej organizacji Młodzież Postępowo-Niepodległościowa. W 1911 r. wziął udział w zjeździe przedstawicieli młodzieżowych organizacji niepodległościowych w Krakowie. Wstąpił do Polskich Drużyn Strzeleckich. Od 1913 r. udzielał się w Związku Strzeleckim, mianowany komendantem ZS w Sosnowcu. Zorganizował oddział, brał udział w kolportażu prasy konspiracyjnej. W tym samym roku został przyjęty do Związku Walki Czynnej.

Proces płk. Zientarskiego i jego dwóch podkomendnych, Franciszka Polkowskiego i Jana Dąbrowskiego, odbył się w maju i czerwcu 1947 r. Został skazany na trzy i pół roku więzienia. Wyrok odbywał we Wronkach, skąd został zwolniony 26 stycznia 1950 r. W 1951 r. aresztowano go ponownie i przewieziono do Kielc.

23 sierpnia 1914 r. na czele zmobilizowanego w Sosnowcu oddziału ZS dołączył w Kielcach do grupy strzeleckiej Józefa Piłsudskiego. Jako żołnierz Legionów Polskich brał udział w wielu bitwach na froncie karpackim, a później nad Styrem. W kwietniu 1916 r. awansował do stopnia podporucznika. W czerwcu tego roku pod Gruziatynem został ranny (rana spowodowała lekki niedowład prawej ręki; na podstawie specjalnego rozkazu marszałka Piłsudskiego był w WP jednym z dwóch wyższych oficerów służby czynnej salutujących lewą ręką). Ukończył kursy oficerskie, dowodził 12. komp. w 2. pp II Brygady.

Płk Jan Zientarski (1894 - 1982)

Jako jeden z nielicznych oficerów II Brygady odmówił złożenia przysięgi na wierność państwowemu centralnemu. W 1918 r. został na kilka miesięcy internowany. W sierpniu wstąpił do Polskiej Siły Zbrojnej. Od listopada 1918 r. w stopniu porucznika, był już w Wojsku Polskim. Od stycznia 1919 r. brał udział w walkach z Ukraińcami (m.in. w bitwie pod Brzeżanami - awans na kapitana). Podczas wojny polsko-bolszewickiej w 1919 r. walczył na Łotwie, a w 1920 r. brał udział m.in. w walkach nad Berezyną i w kontruderzeniu znad Wieprza; od 1 września 1920 r. dowodził batalionem w 7. pp. Uczestniczył w zdobyciu twierdzy w Brześciu i w bitwie nad Niemnem.

W czerwcu 1916 roku pod Gruziatynem został ranny – rana spowodowała lekki niedowład prawej ręki; na podstawie specjalnego rozkazu marszałka Piłsudskiego był w WP jednym z dwóch wyższych oficerów służby czynnej salutujących lewą ręką.

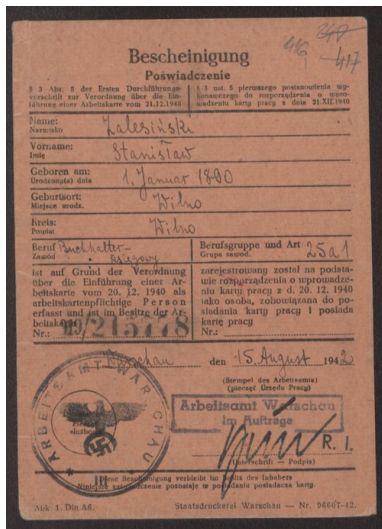
Konspiracja w czasie II wojny światowej

We wrześniu 1939 r. dowodził Oddziałem Wydzielonym 10. DP Armii „Łódź”. Po wielu walkach doprowadził pozostałe oddziały dywizji do Wisły. Brał udział w obronie odcinka Wisły na linii Otwock – Góra Kalwaria. Z powodu zagrożenia ze strony wojsk sowieckich w rejonie Chełma, miejscu koncentracji wojsk Frontu Północnego, wycofał się na południe i w efekcie przedostał na Węgry, gdzie został internowany. Przebywał w kilku obozach dla internowanych. We wrześniu 1941 r. uciekł do Budapesztu i zaangażował się w budowę Obozu Polski Walczącej. We współpracy ze Związkiem Walki Zbrojnej zorganizował komórkę kurierską, która nawiązała kontakt z okupowanym krajem i przetrzucała do Polski działaczy piłsudczykowski (m.in. marszałka Edwarda Śmigłego-Rydza).

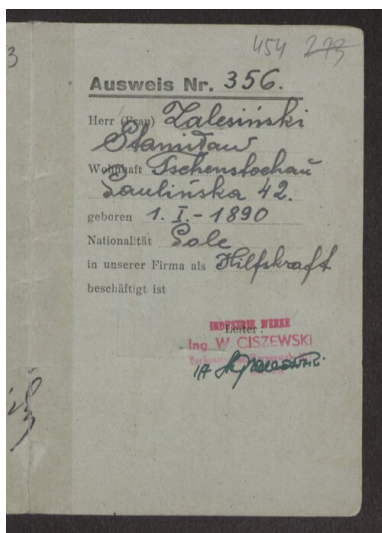
Kennort Miejscę wystawienia	Warschau	
Kraisk. Starostwo powiat.	Distrikt Okręg	Warschau
Kennnummer Numer rozpoznawczy	335646	
Gültig bis Ważne do	28 Dezember 1947 grudnia	
Name Nazwisko	Zalesiński	
Geburtsname (b. Ehefrau) Nazwisko panieńskie (a małżatek)		
Vorname Imię	Stanisław	
Geboren am Urodzony (a) w d.	1.1.1890	
Geburtsort Miejscę urodzenia	Wilno	
Kraisk. Starostwo pow.	Distrikt Okręg	Wilno Wilno
Land Kraj	eh, Polen	
Beruf Zawód	ersterer wyczozy Buchhalter-buchhalter ausgehender, wykonyw. Hausverwalter administrator domu	
Religion Wyznanie	röm.-kath. rzym.-kat.	
Besondere Kennzeichen Szczególne znaki rozpoznawcze	keine - nie ma	

**Generalne Gubernatorstwo,
okupacja niemiecka Polski.
Strona kennkarty z informacjami
o jej posiadaczu, „buchalterze
Stanisławie Zalesińskim”
(fałszywa tożsamość J.
Zientarskiego podczas okupacji
niemieckiej, wykorzystywana
przezeń także i potem, podczas
okupacji kolejnej - sowieckiej). Z
zasobu IPN**

Jeden z dokumentów legalizacyjnych (wystawiony na Stanisława Zaleskiego) płk. Jana Zientarskiego z okresu okupacji niemieckiej (1942). Z zasobu IPN

Okupacyjna (z okresu niemieckiego) przepustka płk. Jana Zientarskiego. Z zasobu IPN

W listopadzie 1941 r. drogą kurierską powrócił do kraju i został skierowany do pracy w ZWZ. Komendant główny Związku, gen. Stefan Rowecki, powierzał mu różne funkcje. W marcu 1944 r. został mianowany Komendantem Okręgu Radomsko-Kieleckiego AK. W związku z rozkazem gen. Tadeusza Komorowskiego z 14 sierpnia 1944 r. o udzieleniu pomocy walczącej Warszawie, następnego dnia nakazał koncentrację oddziałów Okręgu w rejonie Przysucha-Niekań (krypt. „Zemsta”). 23 sierpnia, podczas odprawy dowódców podległych sobie oddziałów, podjął decyzję o przerwaniu marszu na pomoc Warszawie. Zdecydowały słabe uzbrojenie, m.in. brak broni przeciwpancernej i sprzętu niezbędnego do walk w mieście, brak odpowiedniej ilości amunicji, konieczność przemieszczania się na odkrytym terenie (groźba ataków niemieckiego lotnictwa) i forsowania obsadzonej przez Niemców Pilicy. Oddziały Kieleckiego Korpusu AK otrzymały rozkaz przejścia do wykonywania „Burzy” na terenie Okręgu.

We wrześniu 1941 r. uciekł do Budapesztu i zaangażował się budowę Obozu Polski Walczącej. We współpracy ze Związkiem Walki Zbrojnej zorganizował komórkę kurierską, która nawiązała kontakt z okupowanym krajem i przetrzucała do Polski działaczy piłsudczykowskich (m.in. marszałka Edwarda Rydza-Śmigłego).

Dość walki zbrojnej

W połowie stycznia 1945 r. płk Zientarski uczestniczył w odprawie z udziałem gen. Leopolda Okulickiego, który poinformował o rozwiązaniu AK przy równoczesnym zachowaniu kadrowej konspiracji niepodległościowej. 20 i 21 stycznia 1945 r. płk Zientarski wydał rozkazy zabraniające ujawnienia się przed wojskami sowieckimi i rozwiązania oddziałów. Poleciał zachować część zakonspirowanych struktur. W lutym opuścił teren Okręgu i udał się do Sosnowca. Poprzez mjr. Wojciecha Borzobohatego (szefa sztabu Okręgu) i Bolesława Jackiewicza (szefa Wydziału Operacyjnego sztabu Okręgu) nadal dowodził Okręgiem.

5 maja złożył komendę i oddał się do dyspozycji płk. Jana Rzepeckiego. Aktywność płk. Zientarskiego w pracach Delegatury Sił Zbrojnych i Zrzeszenia „Wolność i Niezawisłość” była najpewniej ograniczona, m.in. z powodu aresztowania w listopadzie 1945 r. płk. Rzepeckiego. W pierwszym półroczu 1946 r. płk Zientarski miał kontakty z prezesem II Zarządu Głównego WiN płk. Franciszkiem Niepokólczyckim oraz prezesem

Obszaru Centralnego WiN ppłk. Wincentym Kwiecińskim. Był zwolennikiem politycznych form działania, sprzeciwiał się prowadzeniu walki zbrojnej. Ze względu na weto Wacława Lipińskiego wstrzymano wprowadzenie płk. Zientarskiego do Komitetu Porozumiewawczego Organizacji Demokratycznych Polski Podziemnej.

WYROK
 W IMIENIU NARODU POLSKI
 WARSZAWA, dnia 23
 1948 r.

PROKURATOR
 Wacław Lipiński

PROSECUTOR
 Wacław Lipiński

PREZES
 Wacław Lipiński

WYROK
 W IMIENIU NARODU POLSKI
 WARSZAWA, dnia 23
 1948 r.

PROKURATOR
 Wacław Lipiński

PROSECUTOR
 Wacław Lipiński

PREZES
 Wacław Lipiński

WYROK
 W IMIENIU NARODU POLSKI
 WARSZAWA, dnia 23
 1948 r.

PROKURATOR
 Wacław Lipiński

PROSECUTOR
 Wacław Lipiński

PREZES
 Wacław Lipiński

Komunistyczni tzw. sędziowie Badecki, Nowacki, Lisowski skazują między innymi płk. Jana Zientarskiego, 1948 r. (s. 1 wyroku). Z zasobu IPN

WYROK
 W IMIENIU NARODU POLSKI
 WARSZAWA, dnia 23
 1948 r.

PROKURATOR
 Wacław Lipiński

PROSECUTOR
 Wacław Lipiński

PREZES
 Wacław Lipiński

WYROK
 W IMIENIU NARODU POLSKI
 WARSZAWA, dnia 23
 1948 r.

PROKURATOR
 Wacław Lipiński

PROSECUTOR
 Wacław Lipiński

PREZES
 Wacław Lipiński

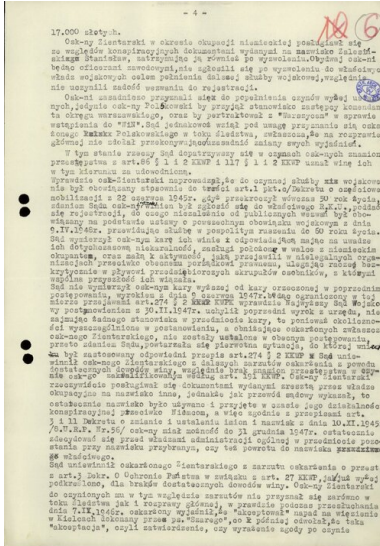
WYROK
 W IMIENIU NARODU POLSKI
 WARSZAWA, dnia 23
 1948 r.

PROKURATOR
 Wacław Lipiński

PROSECUTOR
 Wacław Lipiński

PREZES
 Wacław Lipiński

Z wyroku komunistów na płk. Jana Zientarskiego, 1948 r. Z zasobu IPN

Sowieccy kolaboranci, tzw. sędziowie, uzasadniają tzw. wyrok w tzw. procesie płk. Jana Zientarskiego, 1948 r. Z zasobu IPN

Aresztowany i skazany

24 lipca 1946 r. płk Zientarski został aresztowany w Sosnowcu, a następnie przewieziony do Warszawy. Od połowy sierpnia przetrzymywany był w więzieniu mokotowskim. Władze bezpieczeństwa uznały go za czołowego działacza WiN-u. Proces płk. Zientarskiego i jego dwóch podkomendnych, Franciszka Polkowskiego i Jana Dąbrowskiego, odbył się w maju i czerwcu 1947 r. Został skazany na trzy i pół roku więzienia.

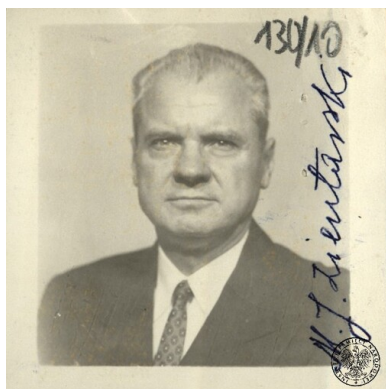
Wyrok odbywał we Wronkach, skąd został zwolniony 26 stycznia 1950 r. W 1951 r. aresztowano go ponownie i przewieziono do Kielc. Śledztwo prowadzone w kierunku udowodnienia współpracy z Niemcami w latach 1943-1944, w październiku 1951 r. zostało jednak umorzone. W zachowanej z tamtych czasów notatce sporządzonej przez funkcjonariusza aparatu bezpieczeństwa czytamy:

„W czasie pobytu w więzieniu zachowanie się Zientarskiego było wrogie, nie wykazywał żadnej skruchy. Wypowiedź jego cechował wrogi stosunek do PRL w ogóle, a w szczególności do ZSRR. Stał na stanowisku lepiej zginąć niż ustąpić komunistom”.

W latach 50. i 60. XX w. płk Zientarski był inwigilowany przez SB w ramach operacji o kryptonimie „As”, co było związane z jego oddziaływaniem na środowisko akowskie oraz manifestowaniem dezaprobaty dla władz komunistycznych (dał temu wyraz m.in. 15 września 1957 r. podczas uroczystości na Wykusie). Podejrzany o zamiar stworzenia organizacji konspiracyjnej był kilkakrotnie zatrzymywany i poddawany tzw. rozmowom profilaktyczno-ostrzegawczym.

Jan Zientarski, II wojna. Fot. z zasobu IPN

Jan Zientarski, po II wojnie. Fot. z

zasobu IPN

Płk Jan Zientarski zmarł 4 maja 1982 r. w Warszawie. Pochowano go na cmentarzu powązkowskim. Wdowa po pułkowniku, Irena Zientarska, przekazała odznaczenia wojskowe męża (m.in. Virtuti Militari, Krzyż Niepodległości i Krzyż Walecznych) klasztorowi na Jasnej Górze.

COFNIJ SIĘ